

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ХІМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра неорганічної хімії**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
навчальної роботи

Наталія УСЕНКО

» 07 2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ
для здобувачів освіти**

галузь знань	10 Природничі науки
спеціальність	102 Хімія
освітній рівень	бакалавр
освітня програма	Хімія
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022/2023
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: кандидат хімічних наук, доцент Петренко О.В.

Пролонговано: на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.

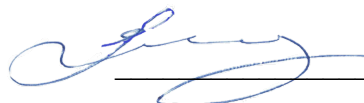
на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.

КИЇВ – 2022

Розробник: Петренко Ольга Василівна, кандидат хімічних наук, доцент, доцент кафедри неорганічної хімії.

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. завідувача кафедри неорганічної хімії

 Ростислав ЛАМПЕКА

Протокол № 11 від «_11_» травня 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією хімічного факультету

Протокол № 7 від «29» червня 2022 року

Голова науково-методичної комісії Олександр ПОЇК

« 01 » липня 2022 року

1. Мета дисципліни – опанування студентами теоретичних основ екологічних знань: основні етапи розвитку світового екологічного руху; причини виникнення екологічних проблем сьогодення; розвиток глобальної екологічної кризи та шляхи її подолання; основні техногенні забруднювачі довкілля; небезпечні хімічні речовини; оцінювання ризиків та визначення безпечних умов поводження з хімікатами різної природи; дослідження наслідків їх шкідливого впливу на живі об'єкти; правила маркування хімічних речовин.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

Студенти повинні знати основи екології, загальної, неорганічної, аналітичної хімії, хімії перехідних елементів; небезпечні та шкідливі хімічні речовини.

Вміти оцінити основні ризики використання хімічних речовин; прогнозувати можливий перебіг впливів різних хімікатів на довкілля.

3. Анотація навчальної дисципліни: дана навчальна дисципліна включає вивчення: основних етапів розвитку світового екологічного руху; походження і сутність глобальних екологічних проблем; основи вирішення глобальних екологічних проблем сучасності; поняття екологічної кризи, їх класифікація; глобальна екологічна криза сьогодення та шляхи її подолання; класифікація речовин - забруднювачів навколишнього середовища, огляд небезпечних та шкідливих хімічних речовин, їх маркування; основні кроки оцінки ризику, оцінка ступеня токсичності.

4. Завдання (навчальні цілі):

- надати студентам базові знання про небезпечні та шкідливі хімічні речовини; їх маркування; прилади для моніторингу небезпечних хімічних речовин; основні кроки оцінки ризику; оцінка ступеня токсичності;
- оволодіння сучасними методами оцінки обсягів антропогенного забруднення довкілля й основних ризиків використання хімічних речовин;
- проведення моніторингу небезпечних хімічних речовин; прогнозування можливого перебігу впливів різних хімікатів на довкілля та здоров'я людини.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти України (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 10 «Природничі науки», спеціальність 102 – «Хімія») навчальна дисципліна спрямована на досягнення наступних загальних та спеціальних (фахових) компетентностей: ЗК1, ЗК3, ЗК7, ЗК9 та СК6, СК11.

5. Результати навчання за дисципліною

Результат навчання		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні етапи світового екологічного руху; походження, сутність та шляхи вирішення глобальних екологічних проблем сучасності.	Лекції (із застосуванням комп'ютерних презентацій), семінари, самостійна робота.	Модульна контрольна робота 1, реферат/ комп'ютерна презентація.	16

1.2	Знати поняття екологічної кризи, їх класифікацію; причини розвитку та наслідки першої і другої екологічної кризи; причини виникнення екологічної кризи сьогодення та шляхи її подолання.	Лекції (із застосуванням комп'ютерних презентацій), семінари, самостійна робота.	Модульна контрольна робота 2, реферат/ комп'ютерна презентація.	17
1.3	Знати поняття екологічні катастрофи, причини їх виникнення.	Лекції (із застосуванням комп'ютерних презентацій), семінари, самостійна робота.	Модульна контрольна робота 2, реферат/ комп'ютерна презентація.	10
1.4	Знати небезпечні та шкідливі хімічні речовини; їх маркування; прилади для моніторингу небезпечних хімічних речовин; основні кроки оцінки ризику; оцінка ступеня токсичності.	Лекції (із застосуванням комп'ютерних презентацій), семінари, самостійна робота.	Модульна контрольна робота 3, реферат/ комп'ютерна презентація.	17
2.1	Вміти оцінити обсяги антропогенного забруднення довкілля та запропонувати шляхи якісного й кількісного його зменшення.	Лекції, семінари, самостійна робота.	Модульна контрольна робота 3, реферат/ комп'ютерна презентація.	10
2.2	Вміти провести моніторинг небезпечних хімічних речовин та прогнозувати можливий перебіг впливів різних хімікатів на довкілля.	Лекції, семінари, самостійна робота.	Модульна контрольна робота 3, реферат/ комп'ютерна презентація.	10
2.3	Вміти проводити маркування хімічних речовин та оцінити основні ризики їх використання .	Лекції, семінари, самостійна робота.	Реферат/ комп'ютерна презентація.	10
4.1	Усвідомлення своєї відповідальності за збереження навколишнього природного середовища для майбутніх поколінь.	Лекції, семінари самостійна робота.	Реферат/ комп'ютерна презентація.	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни(код)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	4.1
Програмні результати навчання (назва)								
P01. Розуміти ключові хімічні поняття, основні факти, концепції, принципи і теорії, що стосуються природничих наук та наук про життя і землю, а також хімічних технологій на рівні, достатньому для їх застосування у професійній діяльності та для забезпечення можливості в подальшому, глибоко розуміти спеціалізовані області хімії.	+	+	+					+
P06. Розуміти періодичний закон та періодичну систему елементів, описувати, пояснювати та передбачати властивості хімічних елементів та сполук на їх основі.				+		+		+
P08. Знати принципи і процедури фізичних, хімічних, фізико-хімічних методів дослідження, типові обладнання та прилади.				+	+	+	+	+
P09. Планувати та виконувати хімічний експеримент, застосовувати придатні методики та техніки приготування розчинів та реагентів.					+	+		
P17. Працювати самостійно або в групі, отримати результат у межах обмеженого часу з наголосом на професійну сумлінність та наукову доброчесність.					+	+	+	+
P20. Інтерпретувати експериментально отримані дані та співвідносити їх з відповідними теоріями в хімії.					+	+	+	+
P25. Оцінювати та мінімізувати ризики для навколишнього середовища при здійсненні професійної діяльності.				+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

Семестрове оцінювання:

Максимальна/мінімальна кількість балів, які можуть бути отримані студентом

60 балів /36 балів, а саме:

1. Модульна контрольна робота 1 з тем 1-2: РН 1.1 – 12 балів / 7 балів.
2. Модульна контрольна робота 2 з тем 3-4:РН 1.2, РН 1.3 – 12 балів / 7 балів.
3. Модульна контрольна робота 3 з тем 5-11: РН 1.4, РН 2.1, РН 2.2
– 12 балів / 7 балів.
4. Реферат / комп'ютерна презентація 1: РН 1.1 , РН 2.1, РН 4.1 – 8 балів / 5 балів.
5. Реферат / комп'ютерна презентація 2 : РН 1.2, РН 1.3, РН 2.1, РН 4.1
– 8 балів / 5 балів.
6. Реферат / комп'ютерна презентація 3 : РН 1.4, РН 2.2, РН 2.3, РН 4.1
– 8 балів / 5 балів.

Підсумкове оцінювання (у формі письмового іспиту).

Максимальна/мінімальна кількість балів, які можуть бути отримані студентом: **40 балів /24 бали**.

Результати навчання які будуть оцінюватись: РН 1.1, РН 1.2, РН 1.3, РН 1.4, РН 2.1, РН 2.2.

Форма проведення: письмова робота.

Види завдань: 2 теоретичних питання - 22 бали і 2 практичні завдання на 18 балів.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів.

Студент допускається до іспиту, якщо протягом семестру він:

набрав не менше, ніж **36 балів** та виконав і вчасно здав всі лабораторні роботи.

7.2. Організація оцінювання:

Терміни проведення оцінювання:

Контрольна робота №1: проводиться після завершення лекцій теми 1 і 2;

Контрольна робота №2: проводиться після завершення лекцій теми 3 і 4;

Контрольна робота №3: проводиться після завершення лекцій теми 5 - 11;

Усна доповідь з презентацією та написання реферату виконується протягом семестру, але не пізніше, ніж за **2 тижні** перед його закінчення;

Персональні завдання для написання реферату та усної доповіді з презентацією студенти отримують не пізніше, як за **8 тижнів** до закінчення семестру;

Оцінювання самостійної роботи: впродовж семестру.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Оцінка (за національною шкалою) / National grade	Рівень досягнень / Marks
Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

**8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.**

№	Назва	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Основні етапи світового екологічного руху .				
1.	Тема 1. Основні етапи світового екологічного руху. Найважливіші завдання хімії у галузі охорони навколишнього середовища. Предмет і завдання екологічної хімії. Теоретичні основи екологічної хімії. Основні етапи світового екологічного руху: Римський клуб, Конференції ООН з питань довкілля й розвитку, Всесвітній саміт зі стійкого розвитку.	4	2	8
2.	Тема 2. Процес "Довкілля для Європи" Процес " Довкілля для Європи"– невід'ємна частина співробітництва в справі охорони навколишнього середовища. Екологічні форуми процесу.	2		8
3.	<i>Модульна контрольна робота 1 .</i>			
Змістовий модуль 2. Глобальні екологічні проблеми й кризи, шляхи їх подолання. Екологічні катастрофи.				
4.	Тема 3. Глобальні екологічні проблеми. Походження та сутність глобальних екологічних проблем. Характеристика найважливіших глобальних проблем: зміна клімату, дефіцит питної води, знеліснення, спустелювання, забруднення прісних вод, низька якість природокористування, зменшення біорізноманітності, тощо. Вирішення глобальних проблем сучасності.	2	2	10
5-6.	Тема 4. Глобальні екологічні кризи та екологічні катастрофи. Поняття, класифікація. Глобальна екологічна криза сьогодення та шляхи її подолання. Характеристика природних екологічних катастроф. Екологічні катастрофи антропогенного походження.	2		12

	Модульна контрольна робота 2 .			
Змістовий модуль 3 . Техногенні хімічні речовини та їх вплив на людину і довкілля.				
8.	Тема 5. Основні техногенні забруднювачі й забруднення природного середовища - класифікації, характеристики, методи їх контролю.	2	2	6
9.	Тема 6. Методи визначення ступеня забруднення та обсягів забруднень довкілля техногенними хімічними речовинами.	2		4
10.	Тема 7. Небезпечні хімічні речовини – забруднювачі навколишнього середовища. Класифікація, маркування, транспортування та зберігання небезпечних хімічних речовин.	2	4	6
11.	Тема 8. Фізико-хімічні властивості небезпечних хімічних речовин і їх зв'язок з ризиками та небезпеками для населення й довкілля.	2		6
12.	Тема 9. Токсичні речовини. Показники токсичності отруйних речовин(ОР). Сильнодіючі отруйні речовини(СДОР)- класифікації, характеристики, зберігання.	2	4	4
13.	Тема 10. Небезпечні хімічні речовини на транспорті, у промисловості, в природі й побуті. Хімічна зброя.	2		6
14.	Тема 11. Оперування небезпечними речовинами. Запобігання, інформування, приготування, реагування, знешкодження.	2	2	10
15.	Модульна контрольна робота 3.			

Загальний обсяг – 120 год., в тому числі:

Лекцій – **24 год.**

Семінарські заняття – **16 год.**

Самостійна робота – **80 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. О.В.Петренко, В.О.Павленко Моніторинг довкілля: навчальний посібник - ВПЦ Київський університет, 2015, -302 с.
2. О.В.Петренко, Т.Ю.Слива Глобальні екологічні проблеми: навчальний посібник для студентів хімічного факультету спеціалізації «Екологічна хімія» - Київ, Видавництво Науковий світ, 2011, -155 с.
3. Примаченко С. В. , Є. Ф. Новоселов Екологічна хімія – Київ: НАУ, 2017. – 111 с.
4. Білявський Г.О., Бутченко Л.І., Навроцький В.М. Основи екології: Теорія та практикум - К., 2002.
5. Білявський Г.О., Фурундуй Р.С, Костисов І.Ю. Основи екологічних знань:- К., 2002
6. Іщейкіна Ю. О., Філатова В. Л., Нечепасєва Л. В., Буря Л. В., Саргош О. Д., Бичко М. В. Основи безпеки життєдіяльності людини: навчальний посібник. - Полтава: Вид-во ПО "ШвидкоДрук", 2013. –113 с.
7. Голуб О.А., Дрозд В.О. Небезпечні хімічні речовини. - К.: ВПЦ КУ. -2004.-.67 с.
8. Військова токсикологія, радіологія та медичний захист: підручник / За ред. Ю. М. Скалецького, І. Р. Місули. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. – 362 с.
9. Сильнодіючі отруйні речовини. - К.: ВМІ УВМА, 1996. – 62 с.
10. Медичні аспекти хімічної зброї: навчальний посібник для слухачів УВМА та студентів вищих медичних навчальних закладів. – К.: УВМА, 2003. – 102 с.

Додаткові:

1. Широкий Ю. Р. Хімічна зброя: Київ 2021,- 134 с.
2. Іванов С.В., Новоселов Є.Ф., Спаська О.А. Екологічна хімія: навчальний посібник – Київ: НАУ – друк, 2010. – 172 с.
3. Заверуха М.Н., Серебряков В.В., Скиба Ю.А. Основи екології: навчальний посібник – К.: Каравела, 2006. – 368с.
4. Ю.М. Скалецький, І.Р. Мисула Військова токсикологія, радіологія та медичний захист. - Укрмедкнига. ISBN 966-673-028-6
5. Іванов В. Г. Екологічна хімія : конспект лекцій – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 108 с.
6. Наукові статті в періодичній науковій літературі.